

KELİMELERLE HAYKIRMAK, DİJİTAL ORTAMDA FEMİNİST İFADE: LİORA K'NİN FEMİNİST FOTOĞRAFLARI

SHOTING WITH WORDS, FEMINIST EXPRESSION IN DIGITAL MEDIA: FEMINIST PHOTOGRAPHS BY LİORA K

Doç. Dr. Bahar SOĞUKKUYU

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, İzmir/TÜRKİYE

ÖZET

Sanat işlevi açısından düşünüldüğünde, bir sanat eserinin genellikle bir konunun görüşlerini içerdiği ve sorunun özünü izleyiciye aktardığı söylenebilir. Sanat eseri ayrıca yüzeyde ele alınan konu hakkında bir tartışma imkanı, tartışma ortamı da sunmaktadır. Dijital ortamın günümüzde çeşitli konularda sosyal farkındalık için önemli bir iletişim aracı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Küresel, sosyal, çevresel sorular dijital ortamda konuya ilgi duyanlar tarafından cesurca tartışılmakta, çeşitli yöntemlerle seçilen tema vurgulanarak izleyiciye sunulmaktadır. Bugün aktivizm, dijital ortamın ve dijital iletişimin gelişmesiyle daha da yayılmıştır. Müzelerin, galerilerin veya sergilerin sınırlarının ötesinde, sanat eserleri sanal alanda daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşabilmektedir. Bugünün postmodern feminist fotoğrafçılığının bir temsilcisi olarak Liora K, fotoğraf projesi "Feminist Fotoğraflar" ile eylemci bir tarzı temsil etmektedir. Liora K'nin fotoğrafları genel olarak kadının bedeninin özgürlüğü, baskıdan kurtulması üzerine toplumsal farkındalık yaratma işlevini taşımaktadır. Liora K'nin "Feminist Fotoğraflar" projesini oluşturması aşamasında, kendisine farklı kadın ve erkek modeller poz vermiş ve bu bedenler üzerine protesto amaçlı sözler yazılmıştır. Liora K bu projesinde, kadınların farklı yönlerini bedenlerine yazılan kelimelerle yansıtmayı amaçlamıştır. Dövmeler gibi bedenlere yazılan bu sloganlar, çeşitli kadın haklarının ifadeleridir. Çalışma boyunca, Liora K'nin "The Feminist Photos/Feminist Fotoğraflar" projesinin feminist politikalar, beden üzerindeki feminist yazılar, dijital ortamda aktivist fotoğrafçılık kapsamında betimsel yöntemle incelenmesi amaçlanmaktadır. Postmodern feministlerin fotoğrafçılığına ilişkin saptamalarından faydalanılarak ve Judith Butler'in "toplumsal cinsiyet performatifliği", Gayatri Spivak'ın "feminist katılım", Roland Barthes'ın "gösterge-işlev" kavramından yola çıkılarak, imge ve kelimelerle feminist sorunların hassas noktalarının nasıl gün yüzüne çıkarıldığı ve bu aşamada sanatsal yaratıcılığın rolünün önemi üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Feminist ifade, kadın hakları, aktivist fotoğrafçılık, dijital ortam, slogan

ABSTRACT

When it is considered in terms of art function, it can be said that an artwork generally includes the views of a subject and conveys the essence of the problem to the audience. The work of art also provides an opportunity for discussion and discussion platform on the subject matter. It is an undeniable fact that digital media is an important communication tool for social awareness in various subjects. Global, social and environmental questions are boldly discussed by those interested in the digital environment, and the theme chosen by various methods is emphasized and presented to the audience. Today, activism has spread even more with the development of digital media and digital communication. Beyond the boundaries of museums, galleries or exhibitions, works of art can reach a wider audience in the virtual space. As a representative of today's postmodern feminist photography, Liora K represents an activist style with her photography project "Feminist Photography". Liora K's photographs generally serve to raise social awareness of the freedom of the woman's body and the release of oppression. During the stage of Liora K's "Feminist Photography" project, different male and female models posed and protesting words were written on these bodies. In this project, Liora K aimed to reflect the different aspects of women with the words written on their bodies. These slogans written on bodies such as tattoos are expressions of various women's rights. Throughout the study, it is aimed to examine Liora K's "The Feminist Photos" project with the descriptive method within the scope of feminist policies, feminist writings on the body and activist photography in digital media. Taking into account the postmodern feminists' perceptions of photography, Judith Butler's "gender performativity", Gayatri Spivak's "feminist participation" and Roland Barthes's concept of "sign-function", it is revealed how sensitive points of feminist problems are brought to light and the importance of the role of artistic creativity at this stage.

Keywords: Feminist expression, women's rights, activist photography, digital media, slogan

1. GİRİŞ

Greenberg resim sanatının renk, yüzey, kompozisyon ve derinlik arasındaki ilişkilerin incelenmesine adanması gerektiğini savunmuştur. Bu anlayış sanatın 'yazınsallığı' reddetmesi anlamına gelmektedir;

sanat toplumsal ve politik mesajlar iletmeye çalışmamalıdır" (Clark, 2004: 168). Greenberg'in 1960'lar boyunca büyük modernist müzelerde ve sanat piyasasında egemenliğinin ardından günümüzde sanat disiplinlerinin güncel meselelere ilgisine, bu meseleleri yansıtmaya kaygısına bakıldığında yıllar içindeki değişimi anlamak mümkündür.

Sanatın derdi saf sanat anlayışından çıktığında, ne'yi anlatmaya, aktarmaya çalışmaktadır? Kişilerin doğdukları coğrafya, yaşadıkları ortam ve koşullarda gördükleri birtakım adalet, etik dışı durumları, insan, doğa, insan dışı canlılara yönelik çıkarsamalarını, içsel birtakım çözümlenmelerini aktarma çabası, sunuş yöntemi, aracı ne olursa olsun (sanatın tüm disiplinleri) artık günümüzde kabul gören ve merakla izlenebilen bir boyut kazanmıştır.

Bu çalışmada ele alınan feminizm konusunun doğada somut şekilde var olmayan, ancak düşünen insan tarafından üretilmiş fikir ve davranışlar kapsamında ifade edildiği düşünüldüğünde; bireyden ve toplumdaki ayrılmaz bir kavramdan öncelikle bahsetmek gerekmektedir: kültür. Edward-Burnett Tylor'ın tanımı şu şekildedir: 'Kavramları, bilgileri, inançları, sanatları, yasaları, ahlakı, giysileri ve bir toplum üyesi olarak insanın edindiği tüm diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür.' (Dollot, 1994: 29). Burada ele alınan "Feminist Fotoğraflar" projesinden yola çıkılarak toplumsal cinsiyet, etik kurallar, yazılı olmayan ama toplum tarafından kişilere dayatılan cinsiyete yönelik yasalar, siyasi yasaklar ve yaptırımlar nedeniyle uygulanan kanunlar nedeniyle kadınların yaşadıkları zorluklar gibi konuların dikkate alındığını söylemek mümkündür.

Dijital ortamda sunulan Liora K Feminist Fotoğraflar Projesi'yle sınırlandırılan bu çalışmada, dijital aktivizmin sanat aracılığıyla kitlelere ulaşması, görsel ve sözel unsurlarla mesaj iletilmesi, kullanılan sloganların çözümlenmesi yer almaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Judith Butler, Cinsiyet Belası'nda giriş kısmında; günümüzdeki sistemde kişinin, egemen heteroseksüel çerçevede kadın işlevi gördüğü ölçüde kadın olduğunu ve kişinin eğer bu çerçeveyi sorgulamaya niyetlenirse toplumsal cinsiyet çerçevesinde belli bir yere sahip olduğu hissini zayıflayacağını dile getirmektedir (Butler, 2014: 15). Bu çalışmada temel kaynak ve ayrıca Feminist Fotoğraflar projesinin de açıklayıcısı olması bakımından Judith Butler'ın Cinsiyet Belası çalışmasından ağırlıklı olarak faydalanılmıştır. Özellikle ifade ettiği *toplumsal cinsiyet normlarının şiddeti*, *toplumsal cinsiyet hiyerarşisi* gibi tanımlamalar, günümüzdeki egemen cinsiyet anlayışının ve hiyerarşik toplumsal cinsiyet baskıcılığının somut biçimde açıklamaları bakımından disiplinlerarası bir çalışma olsa da bu metinde temel kaynak niteliğindedir.

Butler'ın "toplumsal cinsiyet performatifliği"; Judith Butler "performans" kelimesi yerine "performatifliği" kullanmaktadır. "Performans" açık, belirgin, tamamlanmış olayları tanımlamak için kullanılırken "performatif" anlam bakımından kültürel olarak sürdürülebilir zamansal devamlılığı (culturally sustained temporal duration) yansıtmaktadır (Feminist and Gender Theories, 372). Toplumsal cinsiyetli bir öz beklentisi, kendisinin dışında konumlandığı şeyi üretir. İkincisi, performatiflik tek seferlik bir edim değil, tekerrür ve ritüeldir, beden bağlamında doğallaştırılmasıyla etkilerini gösterir (Butler, 2014: 20).

İnsanların biraraya toplanma ve hakkını elde etmek için protesto etme eyleminin kökeniyle ilgili olarak Chomsky Medya Denetimi'nde işçilerin ilk yasal zaferleri olan örgütlenme hakkını 1935 yılında Wagner Yasası'yla kazanmalarının iki ciddi soruna neden olduğunu dile getirmektedir. İlk sorun demokrasinin gerçek anlamda işleyişiydi; işçiler yasal zaferler elde ediyordu. İkinci sorun, insanların örgütlenmesinin mümkün hale geliyordu. Oysa insanların ayrıştırılması, ayrımlandırılması ve yalnız olması gerekiyordu (Chomsky, 2013: 9).

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak, kadınla erkeğin sosyal ve kültürel açıdan tanımlanmasını, toplumların bu iki cinsi birbirinden ayırt etme biçimini, onlara verdiği toplumsal rolleri anlatmak için kullanılan bir kavramdır (Ecevit, 2011: 4). Feminist felsefe 1970'lerde eşitlik, özgürlük ve toplumsal cinsiyet odaklı feminist düşünceler ile ortaya çıkmıştır (Akt. Ecevit, 2011: 52). Bu bağlamda feminist ifade, kadın haklarıyla, kadınlara yönelik gerçekleşen adalet dışı davranışlarla,

durumlarla, yasalarla ilgili fikir ve görüşlerini özgürce anlatabilme, dışa vurma olarak açıklanabilir. Ayrıca toplumsal cinsiyet kapsamında Butler, heteroseksüel normatifliğin toplumsal cinsiyete düzen getirmemesi, kural koymaması gerektiğini, böyle bir düzene karşı çıkılması gerektiğini savunmaktadır (Butler, 2014: 18).

Aktivizm, bir sonucu elde etmek için doğrudan ve göze çarpan eylemlerin kullanılması (genellikle politik veya sosyal) (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/activism>). Diktatörlüklere ve baskıya karşı direniş, kasıtlı olarak bir araya gelen kişilerin bir fikri savunmak, bir konu hakkında farkındalık yaratmak, bir durum, sorun, konu ile ilgili değişiklik yaptırmak amacıyla toplu halde gerçekleştirdikleri eylemdir. Bir değişime, iyileştirmeye teşvik etme biçimidir. Aktivist fotoğrafçılık, fotoğraf sanatını aktivizm kapsamında kullanarak izleyiciye bir konu hakkında fikir sunma, bir durumu/ sorunu gözler önüne serme eylemidir.

Yeni medya, 1980 sonlarına doğru yeni teknoloji araçlarının gelişimiyle birlikte iletişimin, baskı teknolojilerinden ve fotoğraf gibi basılı medya ürünlerinden televizyon, telekomünikasyon gibi sayısal ortamlara genel olarak verilen addır (Lister, Dovey, Giddings, Grant & Kelly, 2009: 10). Dijital ortam sosyolojik, siyasal, psikolojik, toplumsal, sanatsal, tıbbi veya eğitime dayalı çok fazla değişkeni bünyesinde barındırmakta ve kullanıcıları da etkisi altında tutmaktadır.

Dijital sanat, sayısal ortamda düzenlenen sanatsal çalışmaların genel adıdır. Liora K'nin fotoğrafları, dijital fotoğrafların sanal ortamda sunumuna dahildir. Dijital ortamda bir konu hakkında değişim sağlayabilmek veya değişime katkı sağlayabilmek için kamuoyunu bilinçlendirme yöntemi bu çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Liora K web sayfasında Feminist Fotoğraflar Projesi'yle ilgili şu açıklamayı yapmıştır:

"2012 yılının Mart ayında, doğum kontrolüne, kürtaj haklarına, eşit ücrete ve aile içi şiddetten kurtulanlara yönelik korumaların geri çekilmesine yönelik tüm saldırılara tanıklık etmeye başladığımda, sanatsal bir yanıt görmek istedim. Değişim için büyük katalizör görevi gören sanatı gördüm ve inceledim - ve ihtiyacımız olan şey büyük bir değişim. "Kadınların hakları sabote ediliyor, ancak geri dönüyoruz" kelimesini yaymaya devam etmek için insanların iletişim kurabilecekleri ve kullanabilecekleri paylaşılabilir ve anında anlaşılabilir bir çalışma bütünü oluşturmak istedim" (<https://www.lioraphotography.com/feministphotos>).

Slogan, net, çarpıcı, olabildiğince kısa, akılda kalıcı sözlerle bir kişi, kuruluş veya durum ile ilgili yapılan işi özetlemeye, izleyiciye mesaj iletmeye dayalı farklılık yaratan ifadelerdir. Ticari, kültürel, sosyal içerikli olabilir. Örneğin 'Globally Yours' (Küresel olarak senin) sloganı 'Widen Your World' (Dünyanı genişlet) olarak değiştirilmiştir. Sokak dilinde de sloganlar vardır. Gerçekleşen toplumsal olayların, gösterilerin bir özeti olarak dikkat çekici yansımaları sokak duvarlarına, pankartlara yansıyan sloganlarda gizlidir: "Yasak ne ayol?" LGBT (lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender) gösterisinde en akılda kalıcı sloganlardan olmuştur ve yıllardır da LGBT haftasında pankartlarda kullanılmaktadır.

Görsel 1. LGBT yürüyüşünde slogan örneği

Gayatri Spivak "feminist katılım"ı, postkolonyalizm sonrası Antonio Gramsci tarafından "bir toplumda sesi olmayan, kendilerini temsil edemeyen, toplumun işleyiş mekanizmaları içinde kendini ifade edemeyen işçiler, köylü kadınlar gibilerin klasik Marksist anlamdaki proleteriyadan 'başka' bir durumda olduğunu belirtmek amacıyla (Yetişkin, 14) "madun" (subaltern) olarak tanımladığı bireyler kapsamında ele almaktadır. Spivak için feminizm kadınlar için eşit politik, ekonomik ve sosyal haklar ile fırsat eşitliği sağlamayı amaçlayan hareketleri ifade etmektedir (Spivak, 2000).

Yararcıl, işlevsel kökenli olan göstergeler olarak gösterge-işlevler (Barthes) açısından bakıldığında, Liora K'nin fotoğraflarında kullandığı objeler, fotoğraflardaki yan anlamlarının dışında gerçek hayatta da işleve sahiptir. Örneğin giysi askısı, ağırlık malzemesi (dambıl), dans kıyafeti parçası olarak giyilen üst. Giysi askısı sağlıklı ve gizli koşullarda gerçekleştirilen kürtajı simgelediğinden günlük hayattaki anlamının dışında kullanılmıştır. Ağırlık malzemesi (dambıl), kasları geliştiren bir malzeme olmasının yanı sıra burada hem fiziksel hem de ruhsal ve zeka yönünden güçlü kadınları simgelemek amacıyla "Real muscle real woman (Gerçek kas gerçek kadın)" sloganıyla birlikte kullanılmıştır. Dansöz, dansçı kadınların giydiği üst ise erkeklerin kadınlardan beklentilerini simgeleyen bir giysi yan anlamıyla birlikte "I won't take it off (Onu çıkartmayacağım)" sloganıyla birlikte kullanılmıştır.

3. BULGU ve TARTIŞMALAR

3.1 Liora K'nin Feminist Project Kapsamındaki Fotoğraflarının Analizi

Liora K'nin Feminist Project (Feminist Proje) başlığı altında topladığı siyah beyaz fotoğraflarından oluşmaktadır. Bu fotoğraflarda vücutların üzerinde siyah boya ile yazılmış sloganlar odak noktayı oluşturmaktadır. Bir iki erkek model dışında sloganları, kadın vücutları taşımaktadır. Sloganlar, kadın meseleleriyle ilgilidir. Dolayısıyla feminist bir bakış açısıyla kadın hakları, kadınların maruz kaldığı şiddet, kadınların doğum ve kürtaj haklarıyla ilgili fikirler beyan edilmektedir.

3.1.1 Kürtajla İlgili Sloganlar

Kürtaj, dünya genelinde birçok ülkede politik, toplumsal, etik söylemler bağlamında güncel olarak işlenen bir konudur. Sosyal statü dengesizliği, elverişsiz yaşam alanları, toplumsal ve siyasi baskılar nedeniyle yasadışı gerçekleştirilen kürtajların sağlık sorunları ve ölümle sonuçlanması nedeniyle konu, feminist söylemde yerini almaktadır. Bu bağlamda fotoğraflarda cinsel haklarla ilgili sloganlar işlenmiş ve konuyla ilgili farkındalık

Görsel 2. Kürtajla ilgili sloganlar

Pseudoscience killse women (Sahte bilim kadınları öldürür)

You can't stop abortion (Kürtajı durduramazsın)

My uterus is not public property (Rahmim kamu malı değildir)

My birth control is not your business (Doğum kontrolüm sizi ilgilendirmez)

Politician≠doctor (Politikacı≠doktor)

Fotoğraflardaki sloganlara bakıldığında, sahte bilim, sosyal baskı, bireysel tercihler ve politik yönden kadınların kürtaj özgürlüğü konusunda yaşadığı sorunlara değinildiği görülmektedir. Sözlerin vücudun farklı yerlerinde yazılması, askı aparatının bir sembol olarak kullanılması, portrelere genel olarak yer verilmemesi, işaret parmağıyla "sus" işaretinin (toplumsal baskı) yapılması dikkat çekmektedir.

3.1.2 Kadına Uygulanan Şiddetle İlgili Sloganlar

Kadına uygulanan şiddetle sadece fiziksel istismar değil sözel istismar da dahil edilmektedir. Vücudun farklı yerlerinde yer alan sloganlar, sesini çıkaramayan, sessiz kalmak zorunda kalan, sesini çıkarsa da yasal olarak savunulmayan kadınların durumlarının ve üstü kapatılan istismarların yansıması olarak görülmektedir. Bu fotoğraflarda da portrelere çok az yer verilmekte, kadrajın merkezinde vücutlarda yer alan sloganlar bulunmaktadır.

Görsel 3. Kadına uygulanan şiddetle ilgili sloganlar

"All oppression creates a state of war" Simone de Beauvoir

(Bütün baskılar bir savaş hali yaratır)

What about my right to life? Enough is enough (Peki ya yaşam hakkım? Yeter artık)

Rape is rape. No excuses (Tecavüz tecavüzdür. Bahane yok)

Love shouldn't hurt (Aşk acıtmamalı)

Silence hides violence (Sessizlik şiddeti gizler)

I didn't ask to be raped (Tecavüz edilmeyi istemedim)

3.1.3 Kadın Haklarıyla İlgili Sloganlar

Kadınların haklarıyla ilgili sloganlar, genel bir başlık olduğundan temalar çeşitlilik göstermektedir: Toplumsal cinsiyet konusunda çeşitliliği destekleyen, erkek bedeninde feminizmin savunusu, alkol kullanan kadınlara toplum tarafından yüklenen genelleştirilmiş çıkarsamalar, kadınların sıklıkla kamusal ve özel alanlarda bakışlarla rahatsız edilmesi, çalışma koşullarında eşitlik, çocuk sahibi olmayı seçme hakkı, yine izlenme ve medya tarafından özellikle baskılanan vücut normlarının dışında fiziksel ölçülere sahip olma durumu, kadınların yaşadığı adaletsizliklere sessiz kalma durumunun aslında bir tür skandal olduğu, kadınların vücudunun sadece kendilerine başka hiç kimseye ait olmaması, vb. Kadının bedeniyle ilgili tüm iddiaların, yorumların, alınan kararların, üzerlerine uygulanan baskıların, tehditlerin, istismarların çeşitliliği bu projede yer alan fotoğraflarla yansıtılmaya çalışılmıştır. Temaların çeşitliliği, yaşanan sorunların ne kadar fazla olduğunun göstergesidir.

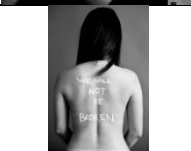
Görsel 4. Kadın haklarıyla ilgili sloganlar

- We will not be broken (Kırılmayacağız)
- Sexuality is a spectrum (Cinsellik bir spektrumdür/çeşitlilik)
- I won't take it off (Onu çıkartmayacağım)
- Attractive & Fat (Çekici & kilolu)
- My choice (Benim seçimim)
- Strong and feminine (Güçlü ve kadınsı)
- Feminist
- Your ignorance is more scandalous than promiscuity (Cehaletiniz vaatten daha çok skandaldır)
- Stop censoring my body (Vücudumu sansürlemeyi bırak)
- Drunk ≠ consent (Alkollü≠razı)
- Equal work equal pay (Eşit çalışma eşit ücret)
- Real muscle real woman (Gerçek kas gerçek kadın)
- Pro woman pro child prochoice (Kadın yanlısı, çocuk yanlısı, seçim yanlısı)
- You are not owed my body (Sen benim vücuduma sahip değilsin)

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmada, dikkat edilmesi gereken iki farklı unsur bulunmaktadır: fotoğraf ve slogan. “Feminist Fotoğraflar Projesi” kapsamında Liora K’nin çektiği fotoğrafların siyah beyaz olduğu görülmektedir. Ted Grant’in “İnsanları renkli olarak fotoğrafladığınızda kıyafetlerini fotoğraflarsınız. Ancak siyah beyaz fotoğrafladığınızda, onların ruhlarını fotoğraflarsınız.” sözünden yola çıkılarak Liora K’nin proje kapsamında siyah beyaz fotoğrafı, izleyiciyi slogan ve insan bedenleri dışındaki diğer ayrıntılardan uzaklaştırmak ve ifade edilen sözlere odaklamak amacıyla kullandığı söylenebilir. İkinci unsur ise sloganların, yani sözel unsurların fotoğraflardaki hiyerarşi bakımından en önemli unsur olmasıdır. Siyah beyaz fotoğraf kompozisyon, model kullanımı, modelin duruşu gibi tasarım unsurlarına dikkat edilirken, diğer yandan sözel unsurların bu kompozisyondaki yerinin belirlenmesinin ve izleyiciye etkili biçimde iletilmesinin de önem taşıdığı görülmektedir. Dolayısıyla kullanılan fotoğraflarda biçim ve içerik yönünden bir kaygı güldüğünü söylemek mümkündür.

Tablo 1. Liora K'nin "Feminist Fotoğraflar Projesi" Kapsamındaki Sloganların Analizi

Fotoğraf	Slogan	Cinsel Özgürlük	Kadına Uygulanan Şiddet	Kadının Gücü	Cinsel Eşitlik
	Pseudoscience kills women (Sahte bilim kadınları öldürür)	X			
	You can't stop abortion (Kürtajı durduramazsın)	X			
	My uterus is not public property (Rahmim kamu malı değildir)	X		X	
	My birth control is not your business (Doğum kontrolüm sizi ilgilendirmez)	X		X	
	Politician ≠ doctor (Politikacı ≠ doktor)	X			
	"All oppression creates a state of war" Simone de Beauvoir (Bütün baskılar bir savaş hali yaratır)		X		
	What about my right to life? Enough is enough (Peki ya yaşam hakkım? Yeter artık)		X		
	Rape is rape. No excuses (Tecavüz tecavüzdür. Bahane yok)		X		
	Love shouldn't hurt (Aşk acıtmamalı)		X		
	Silence hides violence (Sessizlik şiddeti gizler)		X		
	I didn't ask to be raped (Tecavüz edilmeyi istemedim)		X		
	We will not be broken (Kırılmayacağız)			X	

	Sexuality is a spectrum (Cinsellik bir spektrumdur/çeşitliliklidir)	X			
	I won't take it off (Onu çıkartmayacağım)	X		X	
	Attractive & Fat (Çekici & kilolu)			X	
	I am not a target (Ben hedef değilim)	X	X		
	My choice (Benim seçimim)	X		X	X
	Strong and feminine (Güçlü ve kadınsı) Feminist			X	X
	Your ignorance is more scandalous than promiscuity (Cehaletiniz vaatten daha çok skandaldır)		X	X	X
	Stop censoring my body (Vücutumu sansürlemeyi bırak)	X	X	X	
	Drunk ≠ consent (Alkollü ≠ razı)	X	X	X	X
	Equal work equal pay (Eşit çalışma eşit ücret)			X	X
	Real muscle real woman (Gerçek kas gerçek kadın)			X	X
	Pro woman pro child pro choice (Kadın yanlısı, çocuk yanlısı, seçim yanlısı)	X		X	X
	You are not owed my body (Sen benim vücuduma sahip değilsin)	X	X	X	X
	Feminist	X	X	X	X

Proje kapsamında kullanılan fotoğrafların işlevine bakıldığında, slogan aracılığıyla bir düşünce aktarımının, bir ifadenin izleyiciye iletilmesi ile edildiği görülmektedir. Stüdyoda çekilmiş portre fotoğraflarına bakıldığında birkaç fotoğraf dışında yüzlerin görülmediği, kadraj dışında bırakıldığı görülmektedir. Vücutlara yazılmış sloganların odak noktası olması nedeniyle yüzler fotoğraflara dahil edilmemiştir.

Tablo 1'de vücutların farklı yerlerine yazılmış sloganlar, Cinsel Özgürlük, Kadına Uygulanan Şiddet, Kadının Gücü, Cinsel Eşitlik" başlıkları altında analiz edilmiştir. Kürtaj yaptıрма, doğum yapma özgürlüğüyle ilgili konular, cinsel özgürlüğe; zihinsel, etik, fiziksel güç, günlük yaşantıda karşılaşılan sorunların dile getiriliş biçimi gibi konular Kadına Uygulanan Şiddet, Kadının Gücü , Cinsel Eşitlik başlıklarına dahil edilmiştir. İncelemede, cinsel özgürlük ve cinsel eşitlik konusunun daha fazla işlendiği, bu bağlamda yaşanan sorunların bireylerin cinsel yaşantılarına yönelik gerçekleşen baskıların, saldırıların yoğunluğundan kaynaklandığı söylenebilir. Konuyla ilgili bu projede yer alan fotoğrafların bireylerin toplum içinde ve özel yaşam alanlarında, kamusal alanda yaşadıkları sıkıntılardan yola çıkılarak oluştuğu görülmektedir. Sanat aracılığıyla (film, tiyatro, resim, poster, video, fotoğraf) farkındalık oluşturmak adına gerçekleştirilen çalışmaların izleyici üzerindeki etkisinin de ölçülmesi öneriler arasında yer almaktadır.

Kadın haklarının toplumsal, bireysel, siyasal, kültürel, etik her alanda savunusunu üstlenmekten ziyade, feminist anlayışa sahip bireylerin gerçekleştirdiği en önemli noktalardan biri kişileri konu ile ilgili bilgilendirmek, bilinçlendirmek; aslında dünyanın her yerinde toplumsal cinsiyet konusunun üzerinde objektif ve baskılardan uzak kalarak yorum yapabilme kabiliyeti kazandırmak, konuya sağduyuyla yaklaşılmasını sağlamaktır. Birçok sosyal alanda olduğu gibi üst hedef basamağı olarak bir konu ile ilgili algı değişikliği yaratmayı başarmak en ileri aşama olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Liora K'nin kadın hakları konusunda görsel ve sözel unsurlar aracılığıyla dijital ortamda bir çözüm arayışına girmesi atılan adımlardan sadece biridir. Bu çalışma, dijital siyah beyaz fotoğraflarla sınırlıdır. Toplumsal konuların sanat ve tasarım aracılığıyla kitlelere iletilme kaygısını taşıyan başka çalışmaların çözümlenmesinin ülkemizdeki sanat ve tasarım literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Barthes, R. (1979). Göstergebilim İlkeleri. (B. Vardar & M. Rifat, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı Y.

Butler, J. (2014). Cinsiyet Belası Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi. (B. Ertür, Çev.). İstanbul: Metis.

Chomsky, N. (2013). Medya Denetimi. (E. Baki, Çev.). İstanbul: Everest.

Clark, T. (2004). Sanat ve Propaganda. (E. Hoşsucu, Çev.). İstanbul: Ayrıntı.

Dollot, L. (1994). Kitle Kültürü ve Bireysel Kültür. İstanbul: İletişim.

Spivak, G. Ch. 2000. "The Politics of Translation", in Lawrence Venuti (ed.), The Translation Studies Reader. London. New York: Routledge.

Yetişkin, E. (2011). "Post-kolonyal Kavramlar Üzerine Notlar", Toplumbilim, Post Kolonyal Düşünce Özel Sayısı: 15-20.

Feminist and Gender Theories, 21 Ağustos 2019 tarihinde

https://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/38628_7.pdf

Aktivizm, 21 Ağustos 2019 tarihinde <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/activism>

Görsel Kaynakça

Görsel 1. Yasak ne ayol?, 21 Ağustos 2019 tarihinde <https://www.facebook.com/pages/category/Community/Geziden-beri-duvar->

yaz% C4% B1 lar% C4% B1 -sloganlar-pankart-yaz% C4% B1 lar% C4% B1 -s% C3% B6 zler-615052001909192/

Feminist Fotoğraflar Projesi, 21 Ağustos 2019 tarihinde,

<https://www.liorakphotography.com/feministphotos>